

DELPHI - Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

Přehled výroků hodnocených v 1. kole

Níže uvedená témata vzešly z identifikace prioritních témat/problémů ve vzdělávání realizované v průběhu února a března tohoto roku v rámci Iniciativy Úspěch pro každého žáka. Cílem tohoto navazujícího šetření je rozpracovat a zhodnotit sebraná témata a nalézt konsenzus mezi zúčastněnými experty o klíčových tématech a problémech, které brzdí rozvoj vzdělávání v ČR.

Šetření probíhá metodou Delphi ve dvou kolech. V prvním kole jsou respondenti požádáni o vyjádření se k 39 výroků charakterizujícím současné problémy vzdělávání v ČR (viz níže). Ke každému výroku jsou požádáni o posouzení, do jaké míry s tímto výrokem souhlasí a případně o krátký komentář s odůvodněním souhlasu/nesouhlasu. V další části pak u každého problému ohodnotí, jak významně limituje rozvoj vzdělávání v ČR a uvedou krátké odůvodnění svého hodnocení.

Výsledky hodnocení v prvním kole, včetně souvisejících komentářů, budou zpracovány a připraveny pro druhé kolo šetření, které bude probíhat v průběhu května 2019.

Veškeré poskytnuté informace jsou považovány za důvěrné a jsou zpracovány anonymně. Výsledky budou v souhrnné podobě sloužit jako jeden ze vstupů pro práci externího expertního týmu MŠMT pod vedením prof. Arnošta Veselého pro přípravu Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+.

Tento projekt hledání společných priorit mezi aktéry ve vzdělávání realizuje Stálá konference asociací ve vzdělávání, z. s., ve spolupráci s Technologickým centrem AV za podpory [Nadace České spořitelny](#).

1/9

Státní politika ve vzdělávání je nekoncepční a nesystémová, nemá jasně a dlouhodobě stanovený cíl a jasné priority. Podléhá momentálním vlivům, požadavky se mění s každým novým ministrem.

Způsob řízení resortu školství probíhá "ode zdi ke zdi" - politikaření, časté střídání ministrů, jeden něco nepromyšleně zavede, druhý to zruší. Chybí sdílená dlouhodobá vize a strategie. Nejsou stanoveny priority, nelze mít např. vzdělávací soustavu zároveň inkuzivní a exkluzivní (výběrové školy, víceletá gymnázia) nebo mít maturitu pro všechny a zároveň udržet její vysokou úroveň.

2/39

Chybí základní účel školy - jasně popsany a deklarovaný a přijatý školami i společností.

Školám chybí směr, kterým mají jít - jasné zadání a priority. Systém Rámcových vzdělávacích programů není funkční.

3/39

Snaha o hledání jednoho správného řešení pro všechny je nerealistická a kontraproduktivní.

Panuje všeobecné přesvědčení, že existuje jedno správné řešení dobré pro všechny. Jakási jedna správná jednotná škola, i když s jistou volností. Nebo jinak řečeno, že existují jedny (jeden) správné cíle vzdělávání. Je však zřejmé, že různé skupiny rodičů mají o kvalitním vzdělávání velmi různé představy, které jsou vzájemně neslučitelné. V ČR neexistuje společenská shoda na tom, co je to kvalitní vzdělávání.

4/39

Požadavek povinného vzdělávání je pro děti a rodiče v současné době již příliš svazující.

Vzdělávání by mělo být dobrovolné. Rozhodnutí, zda a jak se budou děti vzdělávat, by mělo být ponecháno plně v kompetenci rodičů. Měli by mít možnost ponechat své děti bez vzdělání, respektive volit model sebeřízeného učení, v čemž jim zákonná povinnost v současné době brání.

5/39

Konzervativní rodiče a jejich spokojenost se stávajícím stavem brzdí inovace.

Rodiče požadují, aby jejich děti byly vzdělávány stejně, jako byli vzděláváni oni. Tím brzdí potřebné změny ve vzdělávacím systému.

6/39

Tvůrci vzdělávacích politik a vedoucí pracovníci v rezortu školství na národní, regionální a lokální úrovni jsou nekompetentní.

Důležitá řešení svěřujeme lidem, kteří mají velmi úzký pohled na problematiku, velmi často uvažují jen v rámci své osobní zkušenosti. Nemají odbornou erudici a patřičný rozhled. Nejsou schopni dohlédnout dopady současného stavu ani navrhovaných opatření. Vůbec pak nepřemýšlejí o vzdálenější budoucnosti.

7/39

Absence středního článku řízení škol na úrovni bývalých školských úřadů brzdí rozvoj základního školství.

Vznikla systémová mezera mezi školou, zřizovatelem a státem. Obce s rozšířenou působností neplní roli dřívějších školských úřadů. Regiony zřizují střední školy a za základní školy necítí zodpovědnost. Zřizovatelé základních škol jsou mnohdy nekompetentní a nejsou schopni posoudit kvalitu školy.

8/39

Pro rozhodování ve vzdělávání chybí klíčové informace. Dostupné informace nejsou dobře využívány.

Pedagogický výzkum je nedostatečný a je špatně zacílen. Věnuje se dílčím problémům výuky, ale nikoliv školské politice, širším souvislostem, shromažďování podkladů pro evidence based policy. Odborná, výzkumná a datová základna jsou nedostatečné. Nejsou systematicky využívány výsledky výzkumů, výstupy z projektů ani odbornost lidí, kteří se v systému pohybují.

9/39

Snaha o centralizaci školství (např. prostřednictvím jednotných testů, srovnávání, apod.) omezuje prostor pro individuální rozvoj žáků a jejich potřeb.

Centralizace a sjednocování čehokoliv vede ke snížení kvality na "jakýsi střed dosažitelný všemi", zabíjí možnost pozitivních deviací.

10/39

Potřeba národních zkoušek (přijímací zkoušky do maturitního studia, standardizované maturitní zkoušky) není zřejmá. Jejich současná podoba poškozuje vzdělávání.

Jednotné testy (zejména ty s úlohami s výběrem jediné správné odpovědi) vedou jen k přípravě na testy, nikoliv na lepší úroveň vzdělávání. Povaha testů redukuje cíle vzdělávání a jeho kognitivní náročnost. Potřeba zkoušek nebyla vysvětlena, jejich užitečnost nebyla doložena.

11/39

Na všech úrovních vzdělávacího systému panuje nedůvěra a chybí spolupráce mezi aktéry.

Odstranění problémů spojených se vzděláváním v regionech i obcích je komplikováno neschopností aktérů se domluvit na společných řešeních a společně je realizovat. Ve školách se setkáváme s nedostatkem důvěry a spolupráce mezi řediteli a učiteli, učiteli a rodiči. Mezi školami často panuje soutěž a konkurence.

12/39

České školství jako celek je dlouhodobě podfinancované.

ČR patří dlouhodobě k evropským zemím s nejnižšími výdaji na vzdělávání. Chybí peníze na mzdy, na pomocné pracovníky ve školách, na profesní rozvoj učitelů i vybavení škol.

13/39

Učitelé mají příliš nízké platy.

Finanční ocenění učitelů je ve srovnání s jinými absolventy vysokoškolského studia velmi nízké. Učitelé si musí přivydělávat a nemohou se plně soustředit na svoji práci. Zároveň nízkou mzdou trpí i jejich společenská prestiž. Nízké mzdy jsou také důvodem, proč do učitelského studia nastupuje málo nadaných studentů.

14/39

Ředitelé škol jsou zavaleni administrativou a chybí jim jakákoli podpora.

Chybí standard profese ředitele, kariérní řád, podpora začínajícím ředitelům, opatření ke snížení administrativní zátěže, podpora od zřizovatele.

15/39

V českých školách je nedostatek kvalitních ředitelů.

Ředitelé nejsou do svých funkcí dobře vybíráni a nejsou na ně kvalitně připravováni, neumějí fungovat jako pedagogičtí leadři.

16/39

Pedagogické fakulty nepřipravují absolventy pro moderní školu.

Výuka na pedagogických fakultách je zastaralá a obsahuje málo praxe. Noví pedagogové nepřinášejí nové myšlenky, opět kotví systém v minulosti a neposouvají jej do budoucnosti.

17/39

Učitelé nejsou dobře profesně připraveni („neznají řemeslo“). Chybí jim didaktická výbava, neumějí dobře pracovat s cíli a vyhodnocovat dopady své pedagogické práce.

Učitelé neumějí vyhodnocovat dopady vlastní práce na učení dětí, což jim brání v tom výuku více individualizovat a zefektivnit.

18/39

Učitelům se nedostává metodické podpory a kvalitního dalšího vzdělávání.

V ČR není dostupná koordinovaná profesionální metodická podpora pro učitele ve vazbě na národní kurikulum, kurzy dalšího vzdělávání mají velmi rozdílnou kvalitu a je obtížné se v jejich nabídce zorientovat.

19/39

Učitelé jsou zavaleni administrativou.

Na učitele padá spousta povinností, mnozí nemají čas pořádně učit. Ve školách chybějí další lidé, např. ti, kteří by vypomohli s administrativou, s údržbou pomůcek, speciální pedagogové.

20/39

Ve školách chybějí kvalifikovaní učitelé.

Učitelská populace stárne, mladí absolventi pedagogických fakult nenastupují do škol, případně z nich záhy odcházejí. Na školách učí důchodci, případně lidé, kteří nemají pedagogické vzdělání. Ke studiu na pedagogických fakultách nenastupují kvalitní uchazeči.

21/39

Učitelé trpí frustrací, osamělostí, vyhořením.

Roste podíl učitelů, kteří nedělají svoji práci rádi. Pro tyto učitele není k dispozici žádná podpora.

22/39

Povolání učitele má nízkou společenskou prestiž.

Společnost si neváží dobrých učitelů. Lidé si neuvědomují, jak jsou učitelé důležití pro vzdělanost dalších generací.

23/39

Škola neklade dostatečný důraz na wellbeing žáků. České děti nechodí do školy rády a netěší je učení.

Žáci se ve škole necítí bezpečně, škola je prostředí vůči žákům hostilní (jak ze strany spolužáků, tak pedagogů), nenabízí dostatečně atraktivní podněty. Žáci se tak v lepším případě ve škole nudí, v horším případě dokonce i bojí.

24/39

Rodiče chtějí příliš zasahovat do chodu školy.

Rodiče si často počínají příliš autoritativně, myslí si, že všechno vědí nejlépe, chtěli by školu řídit.

25/39

Rodiče přesouvají zodpovědnost za výchovu dětí na školu.

Rodiče si nejsou schopni poradit se svými dětmi, nestarají se o ně a chtěli by, aby za ně veškerou výchovnou práci udělali učitelé.

26/39

Způsob výuky ve školách je zastaralý.

Škola nereaguje na skutečnost, že doba se dynamicky mění, ve většině škol se učí stejně jako před 20ti - 30ti lety. Výuka je transmisivní, nestaví na aktivitě žáků a potlačuje kreativitu. Vzdělávací proces nepřipravuje pro budoucnost.

27/39

Škola neklade dostatečný důraz na výchovu k demokracii a občanství.

Škola nevede žáky k občanské angažovanosti a participaci.

28/39

Škola neklade dostatečný důraz na mediální výchovu a kritické myšlení.

Škola například neučí žáky se orientovat v mediálních sděleních, například rozpoznat „fake news“.

29/39

Škola vede žáky nedostatečně k zodpovědnosti, aktivitě a autonomii, nerozvíjí kompetence k učení.

Škola staví málo na aktivitě a zájmu žáků a nevede je k zodpovědnosti za vlastní učení, tím rezignuje na rozvoj kompetence k učení.

30/39

Škola nedostatečně rozvíjí digitální gramotnost.

Škola málo staví na skutečnosti, že dnešní děti vyrůstají s digitálními technologiemi.

31/39

Škola žáky nedostatečně jazykově vybavuje.

Žáci opouštějí povinné vzdělávání s nedostatečnou schopností komunikovat cizími jazyky.

32/39

Odborné vzdělávání má nedostatečnou kvalitu a nereaguje na potřeby moderní společnosti a trhu práce.

Vybavení středních škol a zejména praktických pracovišť je zastaralé, obsah středoškolského vzdělávání neodpovídá potřebám 21. století, nepočítá s tím, že se žáci budou muset rekvalifikovat.

33/39

Slabinou českého vzdělávacího systému jsou velké rozdíly mezi jednotlivými školami ve výsledcích a složení žáků, kteří školy navštěvují. To znamená, že z hlediska kvality vzdělávání je hodně důležité, jakou školu žák navštěvuje.

V rámci povinného vzdělávání pozorujeme velké rozdíly mezi jednotlivými školami. To je způsobeno i diferenciací systému, na které se podílejí rozmanité výběrové školy a třídy a víceletá gymnázia. Velké rozdíly pozorujeme i mezi školami v jednotlivých regionech.

34/39

Slabinou českého vzdělávacího systému je přetrvávající existence segregovaných škol, ve kterých se vzdělává většina romských žáků.

Romští žáci v těchto školách dosahují horších výsledků, než by dosahovali ve školách hlavního vzdělávacího proudu. Jejich existence je často podporována zřizovateli pomocí nastavení spádových obvodů.

35/39

Pro děti se sociálním a ekonomickým znevýhodněním není dostupná včasná péče, která by včas pomohla nastartovat jejich rozvoj.

V důsledku absence včasné péče nejsou děti z méně podnětného prostředí včas připraveny na školní docházku. Klíčový problém jsou nízké jazykové kompetence, neznalost vyučovacího jazyka, instituce předškolní přípravy nereagují na potřeby těchto dětí.

36/39

Inkluze (společné vzdělávání) nebyla dobře připravena ani vysvětlena.

Systém nebyl na inkluzi připraven a pro úspěšnou inkluzi nejsou vytvořeny podmínky: nebyly analyzovány potřeby ani realita praxe. Z učitelek/lů se nechtěně stávají speciální pedagogové, učitelé nejsou odborníky na speciální pedagogiku, asistenti pedagoga nedisponují potřebnou odborností.

37/39

Dochází k likvidaci systému speciálního školství.

Systém speciálního školství měl v ČR vysokou úroveň a dlouholetou tradici. Dětem se speciálními vzdělávacími potřebami poskytoval lepší péči, než jim mohou poskytnout učitelé v běžných školách.

38/39

Ve školách chybí podpora pro nadané děti.

Učitelé v běžných školách nemají kapacitu podporovat nadané děti. Tyto děti se ve školách nudí a nedostatečně se rozvíjejí. Ztrácíme talenty.

39/39

Povinné předškolní vzdělávání nemá žádné opodstatnění a jen zbytečně zatěžuje systém.

Povinné předškolní vzdělávání zvyšuje byrokracii a zaměřuje pozornost předškolního vzdělávání pouze na kognitivní složku. Funkci, kterou by mělo plnit, stejně neplní.